Ádám Péter

Mindegy, milyen, magyarul van

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 32. szám, 2015. augusztus 7.

Három éve egyik hazai könyvkiadó felkérte az ELTE Francia Tanszékének tanárát, mutasson be a Francia Intézet közönségének egy frissen megjelent Mauriac-fordítást. Lendületes, színes, felkészült előadást hallhattunk François Mauriacról meg az író több kötetre rúgó *Naplójegyzeteiről* (ennek első kötete volt a bemutatott mű). A kedvcsináló előadás után magam is kézbe vettem a szép kivitelezésű könyvet. Meghűlt bennem a vér. Ilyen zagyva, érthetetlen szöveget még mostanában is ritkán lát az ember. Nem túlzok, egyetlen épkézláb mondat sem volt benne. Amikor mindezt szóvá tettem, az ELTE Mauriac-szakértője széttárta a kezét. Ő csak az írót akarta bemutatni, a fordításról nem tud semmit, a könyvet nem látta, nem olvasta. Az a legkevésbé sem zavarta, hogy az előadással csúnyán félrevezette a gyanútlan vásárlókat, mivel *selejtes árucikknek* vert reklámot, „irodalmi fogyasztásra” alkalmatlan fordítást ajánlott az olvasók figyelmébe.

Mindez Radvánszky Anikó négy Modiano-könyvet bemutató cikkének olvastán jutott eszembe (*ÉS,* 2015/ 30., júl. 24.). Nem mintha bármilyen gond volna a szerző írásával. A cikk gördülékeny, átgondolt, tájékozott, van íve, van „húzása”. Azzal van bajom, ami nincs benne a cikkben. Vagyis azzal, hogy a szerző egy árva szót sem szól a négy francia regény *fordításáról*. Ami bocsánatos bűn, amikor a recenzeált fordítás valamennyire is elfogadható. Ebben az esetben viszont, sajnos, nem ez a helyzet. A négy Modiano-fordítás messze elmarad a hazai szépirodalmi fordítások amúgy sem túlságosan magas átlagos színvonalától. Holott ha valaki író idegen nyelven, akkor magyar fordításban is írónak kell maradnia. Márpedig a négy Modiano zörgő, esetlen, nemegyszer zagyva magyarsága egyszerűen méltatlan a tavaly Nobel-díjra érdemesített francia szerzőhöz. Mindez – hadd tegyem hozzá – korántsem szubjektív benyomás: a négy fordítás közül kettőt mondatról mondatra összevetettem a francia eredetivel *(nagyvilag-folyoirat.hu).*

Ráadásul az eset egyáltalán nem megy ritkaságszámba. A könyvismertetések szerzői csak kivételes esetben mondanak valamit a fordítás minőségéről, néha már az a gyanúm, hogy a könyvet nem is magyarul, hanem eredetiben olvassák, a magyar fordítást sokszor át se lapozzák, kézbe se veszik. Mindez korántsem tekinthető ártalmatlan mulasztásnak. A jelenségnek nagyon is megvan a maga negatív hatása a hazai könyvkiadásra. A kiadókat ugyanis így semmi se szembesíti azzal, milyen áldatlan következményekkel jár a hivatásnak a fordítók alulfizetésével, megalázó hajszolásával, kontár amatőrök foglalkoztatásával való lezüllesztése. Pedig nem nehéz belátni: a fordítói munka iránti teljes közönynek és érdektelenségnek végül is az anyanyelv, az irodalom és nem utolsósorban az olvasó látja kárát.